

Nr 18.

Ankom till Riksdagens kansli den 1 mars 1912 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden.

(2:a Afd).

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 33, har herr *Öberg* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kan föranleda.

Till stöd härför har anförts följande:

»I ändamål att söka åstadkomma möjlighet för den norrländska fiskarbefolkningen att komma i åtnjutande af tryggare och bättre ordnade bostads- och fiskerättsförhållanden än den för närvarande i en del hamnar och fiskelägen har, tillät jag mig, jämte en länskamrat, uti en vid fjolårets riksdag inom Andra kammaren väckt motion nr 97 hemställa, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huru och på hvad sätt fiskarbefolkningen i Norrland kunde beredas tillfälle att förvärfva sig äganderätt till fiskelägen med därtill hörande vatten, där de hade sina bostäder, fiskebodas och andra hus uppförda, äfvensom snarast möjligt afgifva det eller de förslag, hvartill den verkställda utredningen kunde föranleda.

Som skäl härför anfördes:

»Bland vårt folks äldsta och hufvudsakligaste näringskällor räknar man fisket utefter vårt rikets kuster, hvarigenom sedan urminnes tider en stor del af rikets inbyggare, nämligen de, som voro bosatta vid kusterna, kunde förskaffa sig sin utkomst och bärning.

Denna näringsgren har sålunda tiderna igenom varit af ganska stor betydelse för såväl den enskilde yrkesutöfvaren som för det allmänna.

För utöfvande af sin näring måste fiskarbefolkningen emellertid föra en hård och understundom ojämn strid mot elementerna, och det är ofta med fara för egna lif och under risk att förlora sin dyrbara redskap, som denna befolkning förmår förskaffa sig sitt lefvebröd. Utbytet af denna näring är ju också vanligen mindre, än man af den därpå nedlagda arbetskraften kunde hafva rätt att vänta.

Orsakerna härtill kunna vara mångahanda och olika alltefter orternas beskaffenhet. Det är särskildt den norrländska fiskarbefolkningen, som vi härigenom vilja fästa Riksdagens synnerliga uppmärksamhet på i ändamål att komma den till hjälp i dess vid ett flertal fiskelägen svåra belägenhet, beträffande deras bostads- och fiskerättsförhållanden. Dessa äro nämligen på många ställen sådana, att befolkningen är på god väg att mer och mer öfvergifva sitt yrke, såvida ej snar och kraftig hjälp från statsmakternas sida gifves den.

Utnyttjandet af det norrländska fisket, hvars fångst hufvudsakligen utgöres af strömming, har i regel utarrenderats eller på annat sätt upplåtits åt personer, som helt och uteslutande ägnat sig åt fisket, af fiskerättsägarna, som i flesta fall utgöras af byamän, och har tiden för sådana aftal oftast bestämts ganska olika.

De bostäder och fiskebodar, som i äldre eller senare tid blifvit uppförda, hafva uppförts på den enskilda mark på ofri grund, till hvilken i bästa fall innehafvaren endast haft ett arrendekontrakt för en tid af tjugu à tjugufem år. Sedan nu många dylika upplåtelse utlöpt, har det visat sig vara för fiskarbefolkningen nästan omöjligt att få till stånd nya aftal om fiskelägenas fortsatta upplåtande, hvarigenom dess ställning blifvit ganska bekymmersam.

Uti en till Västernorrlands läns förvaltningsutskott ställd skrifvelse den 26 maj 1910 (bil. 1) har länets fiskeriinstruktör F. A. Ling fäst utskottets uppmärksamhet på fiskarbefolkningens inom länet ogynnsamma ställning gentemot strand- och fiskerättsägarna vid kusten hvad bostad och fiskerätt beträffar, samt ifrågasätter i samband därmed vissa åtgärders vidtagande på lagstiftningens väg.

Med anledning af nämnda skrifvelse, som af förvaltningsutskottet remitterades till en tidigare tillsatt fiskevårdskommitté för yttrandes afgifvande, besökte denna kommitté, förstärkt med undertecknad, Öberg, under sommaren 1910 en del hamnar inom länet för att på ort och ställe taga närmare reda på förhållandena. Utlåtande inlämnades den 31 augusti samma år till förvaltningsutskottet (bil. 2), som beslöt öfverlämna det samma jämte fiskeriinstruktören Lings ofvannämnda skrifvelse till kungl. landtbruksstyrelsen.

Af nämnda skrifvelse framgår otvetydigt, att i en del hamnar, där fisket sedan många århundraden tillbaka utöfvats af fiskare, som ditkommit från städerna Gäfle och Norrtälje samt fastlandet vårtiden, fiskarens antal är i starkt aftagande;

att fiskarbåtarnas antal väsentligen på senare tid nedgått;

att fiskarena själfva befarade, att, om ej en tryggare besittningsrätt och i öfrigt bättre ordnade förhållanden kunde åvägbringas dem, hamnarna komme att så småningom öfvergifvas;

att fiskarena, som åtskilliga gånger gjort försök till förnyade aftal med strand- och fiskerättsägarna, icke kunnat erhålla sådana på gamla och i öfrigt för dem antagliga villkor;

att fiskarena därför kände sig ganska osäkra och att de hvilken dag som helst kunde bortdrifvas från sina hem och från fiskets utöfvande;

att uppdelning emellan de olika ägarna till de största fiskelägena ifrågasatts, hvarigenom svårigheterna att kunna komma till uppgörelse om bindande aftal än ytterligare stegrats;

att fiskarena låta sina bostäder och fiskebodar i följd häraf förfalla;

att fiskarbefolkningen mången gång varit till stor hjälp och nytta vid nödlossning och bärgning af skeppsbrutna, och att de själfva kände sig urständatta att kunna vidtaga de åtgärder, som voro nödiga för åstadkommande af en sådan uppgörelse med vederbörande ägare till fiskelägena, som afsåge äganderättens förvärfvande eller dess förnyade upplåtelse på förmånliga villkor.

Förberörda fiskevårdskommitterade säga det vara till fullo konstateradt, att de missförhållanden, hvilka i fiskeriinstruktören Lings till förvaltningsutskottet ställda skrifvelse påpekas, äro af den art och betydelse för såväl fiskarena och jord- eller fiskerättsägarna själfva som för det allmänna, att ett verksamt ingripande är fullt motiveradt, såvida utnyttjandet af det värdefulla fiskevattnet vid våra kuster ej skall helt eller delvis äfventyras.

Då liknande förhållanden lära vara rådande inom andra närgränsande län som dem, hvilka nu antyds beträffande Västernorrlands län, så stöder det ju ytterligare behovet af, att frågan om den norrländska befolkningens osäkra ställning bringas till Riksdagens kännedom.

Olika förslag till afhjälpande af deras svårigheter hafva ju framställt, såsom af bilagorna framgår, men hvad som i hvarje fall allra först bör i saken åtgöras, torde vara att hos Kungl. Maj:t anhålla om en fullständig utredning i ärendet, på det att man må erhålla en säker insikt om arten och vidden af det förefintliga behovet af åtgärder äfvensom få en tillförlitlig grundval för bedömande af de förslag, som framställt till olägenheternas lindrande eller afhjälpande.

Då Riksdagen tidigare i liknande fall ägnat sin uppmärksamhet åt fiskarbefolkningen inom Göteborgs och Bohus län samt Blekinge län, hvarigenom för dem åstadkommits stor och värdefull hjälp, är det att hoppas, det Riksdagen äfven vill behjerta det stora behovet af hjälp åt den norrländska, fattiga fiskarbefolkningen, som minst af alla fiskerinäringsidkare kommit i åtnjutande af understöd från det allmänna.»

Uti det af jordbruksutskottet häröfver och öfver en af herr G. Hägglund inom Första kammaren väckt motion, afseende samma sak, äfvensom en af herr Karl Martin uti Andra kammaren likaledes väckt motion, afseende skärgårdsbefolkningens utefter våra kuster behof af egna hem, afgifna gemensamma yttrande säger utskottet bland annat, att af den genom Västernorrlands läns hushållningssällskap verkställda utredning syntes obestriddigen framgå, att den rådande osäkerheten särskildt i fråga om bostadsförhållanden bereder fiskarbefolkningen i nämnda län afsevärda svårigheter i utöfvande af dess näringsfång och att liknande missförhållanden, som kommit till synes inom Västernorrlands län, torde i större eller mindre grad förefinnas inom andra norrländska län samt jämväl i andra trakter efter våra kuster.

Med hänsyn till fiskerinäringens stora betydelse för vårt land erkänner utskottet fullt giltiga skäl föreligga att från statsmakternas sida, såvidt möjligt är, åtgärder vidtagas för undanröjande af eller lindring i berörda missförhållanden.

I fråga om det framställda förslaget till afhjälpande af de svårigheter, hvaruti fiskarbefolkningen befinner sig, nämligen att staten i hvarje förekommande fall förvärfvar fiskelägena samt uppdelar och försäljer desamma i lotter att gäldas under en längre tid, anser utskottet detta förslag vara värdt ett visst beaktande.

Trots det utskottet sålunda i sitt yttrande kraftigt understödde den

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 10 saml. 8 häft. (Nr 17—18). 2

gjorda framställningen, föll densamma dock i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut, om hvars innebörd jag tillåter mig hänvisa till jordbruksutskottets utlåtande nr 124.

Då förevarande fråga är af beskaffenhet att den fortast möjligt genom statsmakternas försorg bör lösas, för så vidt ej den fattiga norrländska fiskarbefolkningen skall gå under i sin hårda kamp för tillvaron, och då jag med kännedom om den norrländska fiskarbefolkningens lifliga åstundan att genom Riksdagens snara åtgöranden blifva förhjälp till bättre ordnade bostads- och fiskerättsförhållanden än de nu existerande, tillåter jag mig härmed vördsamt hemställa, — — — — —»

Utskottet.

Såsom i motionen erinrats, väcktes vid fjolårets riksdag af motionären och en annan ledamot af Andra kammaren en motion i enahanda syfte, som den nu föreliggande. Denna motion, jämte en i medkammaren väckt motion i samma fråga, behandlades af 1911 års jordbruksutskott i sammanhang med en motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, i hvad mån, genom förändring eller tillägg till nuvarande bestämmelser om beviljandet af egnahemslån, egnahemsrörelsen i våra skärgårdar kunde främjas, äfvensom huruvida på annat sätt bildandet af egna hem för skärgårdsbefolkningen kunde underlättas.

I sitt med anledning af dessa motioner afgifna utlåtande, nr 106, hemställde utskottet, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande fiskarbefolkningens i våra skärgårdar bostadsförhållanden samt hvilka åtgärder, som från statens sida kunde anses lämpliga och möjliga för beredande af tryggare bostadslägenheter för denna befolkning, och därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kunde föranleda. Hvad utskottet sålunda hemställt bifölls af Andra kammaren. Första kammaren antog däremot ett såsom reservation vid utskottets utlåtande fogadt förslag, att Riksdagen måtte afslå omförmälda motion angående skärgårdsbefolkningens egnahemsrörelse äfvensom, i anledning af de andra då förevarande motionerna, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande fiskarbefolkningens vid de norrländska kusterna bostadsförhållanden och därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kunde föranleda. Då kamrarna sålunda stannat i olika beslut, förföll frågan i sin helhet.

Hvad än den meningsskiljaktighet, hvarpå frågan sålunda föll, innebar, så voro, såsom af det föregående synes, kamrarna emellertid ense beträffande önskvärdheten af en utredning om den *norrländska* fiskar-

befolkningens bostadsförhållanden eller just den fråga, som enligt utskottets uppfattning utgör hufvudsaken i den nu föreliggande framställningen.

Utskottet har för sin del icke funnit något att erinra mot de af 1911 års jordbruksutskott till stöd för den då föreliggande framställningen i förevarande ämne anförda, af motionären nu åberopade skäl. Tvärtom finner sig utskottet än ytterligare böra framhålla den menliga inverkan å den norrländska fiskarbefolkningens näringsfång, som lätt kan föränledas af den rådande osäkerheten i fråga om bostadsförhållandena och särskildt af svårigheten för fiskarena att för rimligt pris ute å holmar och öar eller vid öppna hafsstranden skaffa sig platser för uppförande af bostäder och fiskebodas, upphängande af nät och andra fiskeredskap, uppdragande af båtar m. m. Afhjälpan af dessa missförhållanden har syntes utskottet vara en angelägenhet, som väl är värd statsmakternas uppmärksamhet.

Om alltså utskottet finner syftet med ifrågavarande motion beaktansvärdt, anser sig dock utskottet, i öfverensstämmelse med den af 1911 års jordbruksutskott uttalade uppfattningen i frågan, icke kunna biträda motionen i hela dess omfattning. Utskottet tillåter sig härutinnan åberopa hvad 1911 års jordbruksutskott i ämnet anförde. »Hufvudvikten torde», yttrade utskottet bland annat, »ligga därpå, att fiskarens bostadsförhållanden blifva, där annan utväg icke erbjuder sig, genom statens mellankomst tryggade. Hvad angår fiskerätten föreställer sig utskottet, att fiskarena, sedan deras bostadsförhållanden blifvit vederbörligen ordnade, skulle utan större svårighet vara i tillfälle att själfva förvärfva den rätt till fiske i enskildt fiskevatten, hvaraf de tilläfventyrs kunna vara i behof. Tillika bör framhållas, att för fiskarbefolkningen står öppen rätten att obehindradt fiska i den del af hafvet, där enligt gällande fiskerilagstiftning fisket för hvarje svensk undersåte är tillåtet.

Slutligen vill utskottet uttala, att utskottet icke anser sig i detta sammanhang böra förorda någon förändring i gällande lagstiftning beträffande rätten till fiske, så mycket mindre som förslag till ändringar i samma lagstiftning inom en snar framtid torde komma under Riksdagens pröfning.»

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa ut-

redning rörande den norrländska fiskarbefolkningens bostadsförhållanden samt därefter för Riksdagen förlägga det förslag, hvartill en dylik utredning kan föranleda.

Stockholm den 1 mars 1912.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

I beslutet hafva deltagit: från *Första* kammaren: A. T. Odelberg, G. L. De Geer, P. Paulson, G. Tamm, A. H. Fahlén, A. Pers, Aaby A. W. Ericsson, A. H:son Wachtmeister; från *Andra* kammaren: D. Persson i Tällberg, N. Persson i Malmö, R. G. Hamilton, G. A. E. Kronlund, P. O. Lundell, P. Hellström, E. G. H. Åkerlund, P. Tysk.

Reservation:

Af *A. H:son Wachtmeister*, *R. G. Hamilton* och *G. A. E. Kronlund* mot vissa delar af motiveringen.
